Vlaggenschepen van de boekenbranche

Een overzicht van belangrijke uitgeverijen in Duitsland

Achtergrond - 16 februari 2016 - Auteurs: Marja Verburg, Rosa Pelser

Duitsland is een boekenland. De Frankfurter Buchmesse, waar Nederland in oktober gastland is, is de grootste boekenbeurs van de wereld en 1800 Duitse uitgeverijen geven jaarlijks bijna 90.000 boeken uit. Een aantal belangrijke Duitse literaire uitgevers en hun verhaal op een rij.

Het Duitse tijdschrift voor politieke cultuur Cicero publiceerde in 2010 een top-20 van de belangrijkste uitgeverijen in Duitsland. Die lijst was gebaseerd op een peiling onder twintig Duitse literatuurexperts. Zij moesten aangeven welke uitgeverijen de beste boeken publiceerden, de interessantste debatten initieerden of de spannendste auteurs hadden. Destijds schreef Duitslandweb daar een artikel over. Met de Frankfurter Buchmesse in zicht, is het tijd voor een update.

In de afgelopen vijf jaar is de Duitse boekenmarkt kleiner geworden. Uit cijfers van de Börsenverein des Deutschen Buchhandels blijkt dat in 2014 de omzet van boeken en vaktijdschriften 9,3 miljard euro bedroeg. In 2009 was dit nog 9,7 miljard euro. In vergelijking met Nederland is de krimp van de Duitse boekenmarkt relatief klein. Waar in Duitsland de omzet in 2013 nog groeide ten opzichte van 2012, krimpt in Nederland de laatste vijf jaar de boekenmarkt constant.

Frankfurt was jarenlang hét centrum van de Duitse literatuur. Na de val van de Muur en de hereniging van Duitsland werd Berlijn steeds belangrijker voor de literatuurscene. Veel uitgeverijen zijn daarom inmiddels naar Berlijn verhuisd of hebben daar een afdeling geopend. Ook in München en Leipzig zitten toonaangevende uitgeverijen.

De uitgeversgroep Fischer Verlage is een van de uitgeverijen die trouw is gebleven aan Frankfurt. Het moederbedrijf S. Fischer werd in 1886 opgericht door Samuel Fischer. Hij gaf onder meer Tolstoj, Dostojevski en Zola uit in Duitsland. In 1901 verscheen bij hem Thomas Manns ‘Buddenbooks’. Het bedrijf groeide uit tot een van de belangrijkste literaire uitgevers. Bekende auteurs als Thomas Brussig en Julia Franck zijn aan deze uitgeverij verbonden. Ook de boeken van Gabriel

García Marquez (1927-2014) verschenen bij deze uitgeverij.

Als het om de grote Duitse schrijvers gaat, was Suhrkamp lange tijd misschien wel de belangrijkste uitgever van Duitsland. Het bedrijf, dat in 2010 van Frankfurt naar Berlijn verhuisde, werd in 1950 opgericht door Peter Suhrkamp. Hij werkte eerder bij de S. Fischer Verlag en nam bij zijn vertrek een groot aantal auteurs mee. Net als zijn opvolger Siegfried Unseld wist hij gezaghebbende schrijvers aan zich te binden, zoals Brecht, Hesse, Frisch en Adorno. Ook boeken van de Nederlandse auteur Cees Nooteboom worden door deze uitgeverij gepubliceerd.

Sinds de verhuizing naar Berlijn ging het slechter met Suhrkamp. Een jarenlange machtsstrijd tussen Ulla Unseld-Berkéwicz, Unselds weduwe die inmiddels leiding gaf aan het bedrijf, en aandeelhouder Hans Barlach deed het bedrijf geen goed. De omzet daalde flink. Pas na jaren getouwtrek beëindigde de rechter de strijd, die Barlach verloor. Met de komst van econoom Jonathan Landrebe is het bedrijf een nieuwe weg ingeslagen. Hij nam afgelopen december de leiding over van Unseld-Berkéwicz. Een belangrijk project voor 2016 is onder andere het beschikbaar stellen van het complete oeuvre van de Oostenrijkse schrijfster Ingeborg Bachmann (1926-1973).

Ook uitgeverij Rowohlt, die in 1908 in Leipzig werd opgericht, zag dat Berlijn als literaire stad steeds belangrijker werd en richtte daarom in 1990 Rowohlt Berlin op. Het bedrijf boekte in 1928 zijn eerste grote succes met Ernest Hemingway en gaf ook Kurt Tucholsky en Robert Musil uit. Tegenwoordig publiceert het onder meer werk van Daniel Kehlmann, Elfride Jelinek en Martin Walser. De uitgeverij is daarnaast bekend van zijn *Sachbücher* (non-fictie). Rowohlt was het eerste bedrijf dat in de jaren vijftig pocketboeken uitgaf. De naam van de serie, Rororo, gold lange tijd als synoniem voor pockets in Duitsland.

In 1945 werd Aufbau Verlag opgericht in Oost-Berlijn. In de jaren erna groeide het staatsbedrijf uit tot een van de grootste literaire uitgevers van de DDR. Na de val van de Muur, in 1991, kocht ondernemer Bernd F. Lunkewitz het bedrijf van de Treuhand, de organisatie die de Oost-Duitse staatsbedijven moest privatiseren. In de jaren negentig had Aufbau de primeur van de dagboeken van Victor Klemperer. Deze Joods-Duitse literatuurwetenschapper beschreef de opkomst van het nationaal-socialisme vanaf 1933. De dagboeken gelden als een belangrijk historisch document.

In de jaren 2000 had Aufbau het financieel moeilijk. Matthias Koch nam het bedrijf in 2008 over van Lunkewitz en wist het uit de rode cijfers te krijgen, mede dankzij het succes van de heruitgave van Hans Fallada's 'Jeder stirbt für sich allein' (1947) en met misdaadauteurs als Deon Meyer en Fred Vargas. Inmiddels wordt

het geleid door Gunnar Cynybulk en Reinhard Rohn.

Naast Berlijn en Frankfurt, is ook München een belangrijke boekenstad in Duitsland. Hanser Verlag stond in 2008 zelfs op nummer één in de top-20 en werd gezien als 'het vlaggenschip van de branche'. De uitgeverij werd in 1923 door Carl Hanser opgericht en is nog altijd in handen van de familie. Waar veel andere uitgeverijen tot een groot concern behoren, zoals Fischer Verlage en Rowohlt tot de uitgeversgroep Holtzbrinck, is Hanser nog altijd onafhankelijk. Het is een van de eerste uitgevers die zich - in 1993 al - op de luisterboekenmarkt stortten. Internationale auteurs als Umberto Eco, Orhan Pamuk en Duitse schrijvers als Arno Geiger en Botho Strauss verschijnen bij Hanser.

Met een geschiedenis die bijna 250 jaar terug gaat, is uitgeverij C.H. Beck een van de oudste van Duitsland. En dat niet alleen, met meer dan 400 medewerkers behoort het bedrijf uit München tot de reuzen van de Duitse boekenwereld. De uitgeverij, die zich overigens niet alleen op de publicatie van literaire werken richt, boekte grote successen met het werk van de Oostenrijkse schrijver Heimito von Doderer. Ook nu zijn er grote nationale én internationale namen, zoals Ernst Augustin en Thomas Piketty, aan C.H. Beck verbonden.

Op 17 maart wordt der Preis der Leipziger Buchmesse uitgereikt. Deze literatuurprijs wordt gezien als een van de belangrijkste van Duitsland. Er zijn 15 boeken genomineerd, waaronder twee van Schöffling & Co. Deze uitgeverij werd in 1993 opgericht door Klaus Schöffling en zijn vrouw. De uitgever, die ook lange tijd voor Suhrkamp werkte, heeft nog altijd de dagelijkse leiding. Het bedrijf publiceert onder andere het werk van de bekende Duitse schrijfster Inka Parei. Daarnaast is de uitgeverij ook bekend van de *Literarische Katzenkalender*. Dit is een weekkalender met literaire citaten begeleid door zwart-witfoto's van katten.

Ook van de relatief kleine uitgeverij Matthes & Seitz zijn er twee boeken genomineerd voor de Leipziger Buchmesse prijs. Het bedrijf werd in 1977 opgericht in München, maar maakte in 2004 een doorstart in Berlijn. Een belangrijk zwaartepunt van de uitgeverij ligt bij Duits- en Franstalige *Gegenwartsliteratur*.

Deze selectie is slechts een kleine greep uit het enorme aantal uitgeverijen dat Duitsland rijk is. Behalve de grote bedrijven kent het land ook vele kleine uitgevers. Om juist deze uitgeverijen te promoten en te zorgen dat hun boeken ook de weg naar de lezer vinden is in 2013 de Indiebookday bedacht. Het concept is simpel: Op de Indiebookday kopen lezers een boek naar keuze van een kleine onafhankelijke uitgeverij, een 'indie-uitgeverij' en posten ze een foto van het boek op social media. Na het succes in de Duitstalige landen heeft dit idee nu ook

navolging gekregen in onder andere Frankrijk, Engeland en Nederland. Lijkt je dit een leuk idee? De eerstvolgende Indiebookday is zowel in Duitsland als in Nederland op 26 maart.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/15238/vlaggenschepen-van-de-boekenbranche